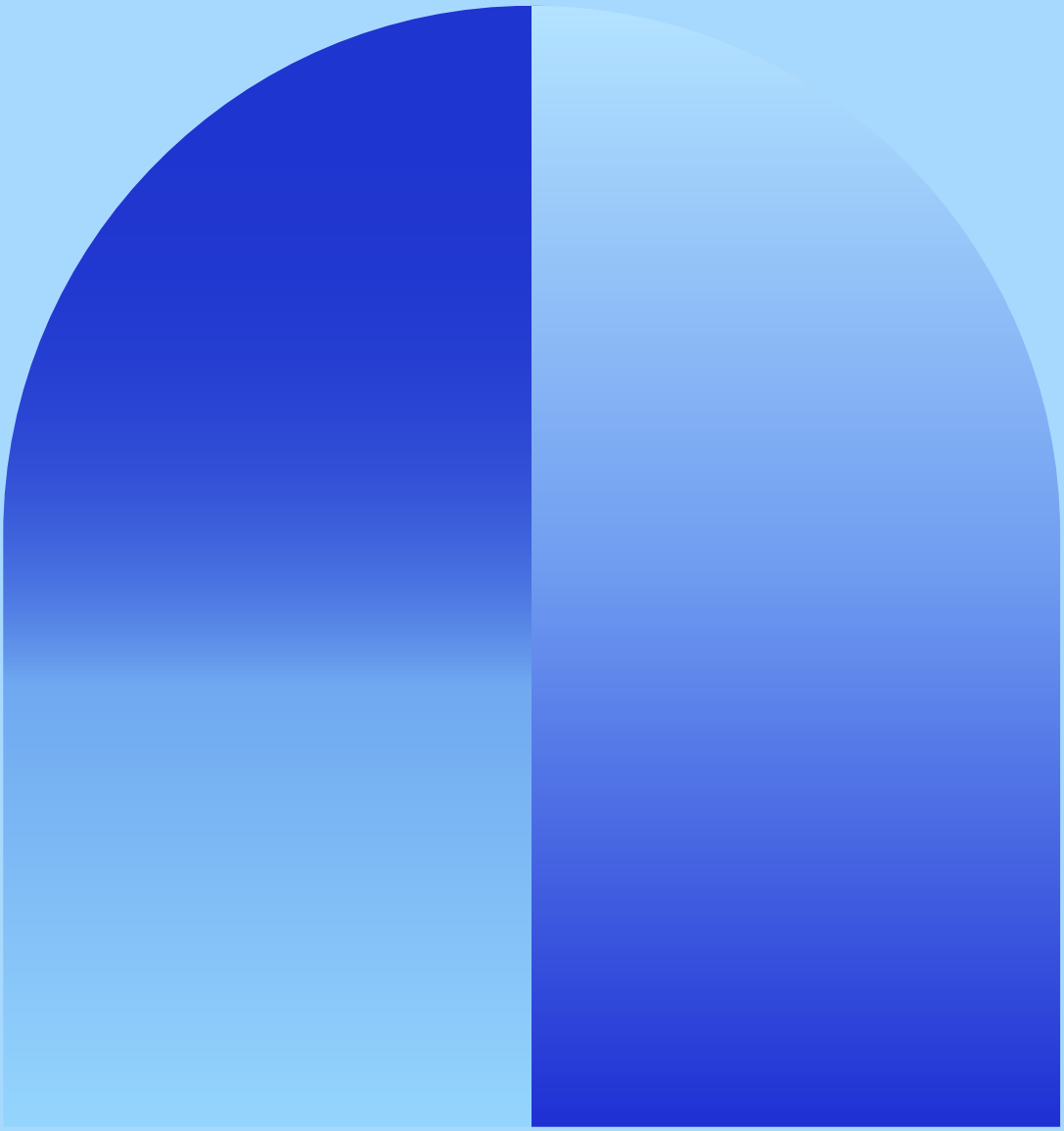
PROPOZIM I POLITIKËS PRAKTIKE

TË RINJTË, PAQJA DHE SIGURIA (YPS) NË KOMUNËN E LEPOSAVIQIT

Përmirësimi i pjesëmarrjes së të rinjve në proceset e vendimmarrjes në nivel lokal, përfshirja në komunitetin lokal dhe avancimi i Agjendës për Rininë, Paqen dhe Sigurinë

PROPOZIM I POLITIKËS PRAKTIKE

TË RINJTË, PAQJA DHE SIGURIA (YPS) NË KOMUNËN E LEPOSAVIQIT

Përmirësimi i pjesëmarrjes së të rinjve në proceset e vendimmarrjes në nivel lokal, përfshirja në komunitetin lokal dhe avancimi i Agjendës për Rininë, Paqen dhe Sigurinë

Me fokus të veçantë në nismën rinore për pastrimin dhe mbrojtjen e lumit Ibër dhe në Planin e Integruar të Veprimit për nismën lokale "Clean River Challenge"

Ky dokument është hartuar në kuadër të skemës së granteve RYCOgnizing YPS, me mbështetjen e Bashkëpunimit Gjerman për Zhvillim dhe zbatohet nga Zyra Rajonale për Bashkëpunim Rinor (RYCO). Pikëpamjet dhe opinionet e shprehura në këtë dokument janë vetëm të Iniciativave Qytetare, Iniciativës së Re Sociale dhe organizatës Livrit dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht qëndrimet e RYCO-s apo të Bashkëpunimit Gjerman për Zhvillim. As RYCO dhe as autoriteti që ka dhënë grantin nuk mund të mbahen përgjegjës për përmbajtjen e këtij dokumenti.

Përgatiti: Tijana Grujiq

2026

Shënim mbi dokumentin

Ky dokument paraqet një propozim pune për politikat lokale dhe masat praktike për avancimin e Agjendës së Kombeve të Bashkuara për Rininë, Paqen dhe Sigurinë (UN Youth, Peace and Security – YPS) në Komunën e Leposaviqit. Dokumenti është hartuar si bazë për konsultime të mëtejshme, plotësime dhe harmonizim me të rinjtë, vetëqeverisjen lokale, shoqërinë civile, institucionet arsimore dhe akterë të tjerë relevantë.

Baza fillestare e dokumentit përbëhet nga materialet e projektit dhe puna e Grupit Këshillues, duke përfshirë Termat e Referencës për Grupin Këshillues, shënimet nga takimi i Grupit Këshillues të Leposaviqit të mbajtur më 15 korrik 2026 dhe Memorandumin e Bashkëpunimit ndërmjet Komunës së Leposaviqit dhe OJQ-së Nova Društvena Iniciativa (NSI), të nënshkruar më 23 qershor 2026. Si burime shtesë profesionale janë përdorur edhe hulumtimet më të fundit në këtë fushë, si publikimi i Ljubiša Mijačić/ACDC "Water Security and Availability in Municipalities of Zubin Potok, North Mitrovica, Zvečan, and Leposavić", si dhe publikimi "Mapping and Preliminary Assessment of the Scale and Location of Illegal Waste Dumpsites in Kosovo", EcoZ/EULEX Kosovo.

Dokumenti nuk përfaqëson një akt të miratuar zyrtarisht nga Komuna e Leposaviqit, dhe as një akt të ndonjë organi apo organizate tjetër. Qëllimi i tij është të ofrojë një kornizë të qartë, realiste dhe të zbatueshme për veprimin në nivel lokal dhe të lehtësojë kalimin nga konsultimi me të rinjtë drejt pjesëmarrjes së tyre reale dhe të dukshme në hartimin, zbatimin dhe monitorimin e politikave lokale.

Përmbajtja

Shënim mbi dokumentin ... 3

Përmbledhje e shkurtër ... 5

1. Hyrje ... 6

2. Qëllimi, fushëveprimi dhe metodologjia e propozimit të politikës praktike ... 7

3. Rinia, paqja dhe siguria si politikë lokale ... 8

4. Konteksti lokal: Komuna e Leposaviqit ... 9

PJESA E PARË

5. Përmirësimi i pjesëmarrjes së të rinjve dhe agjendës YPS në Komunën e Leposaviqit ... 11

5.1. Sfida kryesore për pjesëmarrjen e të rinjve ... 11

5.2. Mundësitë institucionale dhe shoqërore ... 11

5.3. Qëllimi strategjik dhe prioritetet ... 12

5.4. Paketa e rekomandimeve praktike ... 12

5.5. Mekanizmat e propozuar për institucionalizimin e pjesëmarrjes së të rinjve ... 15

5.6. Plani i avokimit dhe mesazhet kyçe ... 15

5.7. Korniza për monitorimin e zbatimit ... 16

PJESA E DYTË

6. Ndërhyrja prioritare: Pastrimi i lumit Ibër ... 17

6.1. Pse Ibri paraqet një çështje YPS ... 17

6.2. Problemi dhe dëshmitë lokale ... 18

6.3. Iniciativa rinore dhe modeli i veprimit ... 18

Plani i Veprimit për iniciativën lokale me titull “Clean River Challenge” (“Sfida – Lumi i Pastër”) ... 18

6.4. Plani i propozuar i veprimit ... 20

6.5. Roli dhe përgjegjësitë ... 20

6.6. Rreziqet dhe masat për zbutjen e tyre ... 21

6.7. Treguesit e suksesit ... 21

6.8. Si të lidhet aksioni rinor me politikën afatgjatë për Ibrin ... 22

7. Përfundimi ... 23

8. Rekomandimet e konsoliduara ... 24

9. Plani i modifikuar i veprimit për iniciativën rinore “Clean River Challenge” ... 25

10. Vërejtjet përfundimtare ... 26

11. Aneksi dhe burimet ... 27

Përmbledhje e shkurtër

Të rinjtë në Komunën e Leposaviqit kanë potencialin të jenë shumë më tepër sesa përdorues të politikave lokale: ata mund të jenë nismëtarë të tyre, partnerë në zbatimin e tyre dhe akterë që kontribuojnë në paqe, kohezion shoqëror dhe siguri. Megjithatë, gjetjet dhe diskutimet e Grupit Këshillues tregojnë për një hendek midis ekzistimit formal të hapësirave për pjesëmarrje dhe mundësive reale të të rinjve për të ndikuar në vendimet lokale. Gjatë takimit të 15 korrikut 2026 u theksua veçanërisht mungesa e organizimit të të rinjve, mungesa e Këshillit Rinor dhe e një Zyre funksionale për të rinjtë, mbështetja e kufizuar institucionale, mungesa e hapësirave dhe përmbajtjeve për të rinjtë, lidhja e dobët me shoqërinë civile, kufizimet financiare dhe nevoja për një qasje sistematike në avokimin dhe fuqizimin e të rinjve.

Memorandumi i Bashkëpunimit ndërmjet Komunës së Leposaviqit dhe NSI-së ofron një bazë të rëndësishme institucionale për ndryshimin e kësaj gjendjeje. Memorandumi parashikon bashkëpunim në fushat e pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrjen lokale, mbështetjes së iniciativave rinore dhe politikave publike, bashkëpunimit të të rinjve me vetëqeverisjen lokale, si dhe forcimit të kapaciteteve për avokim, konsultime dhe procese pjesëmarrëse. Parashikohet gjithashtu formimi i një grupi këshillues pune që përfshin të rinjtë dhe akterë relevantë, si dhe zhvillimi i përbashkët i iniciativave dhe rekomandimeve për përmirësimin e politikave lokale.

Ky dokument propozon që bashkëpunimi ekzistues të shndërrohet në një mekanizëm lokal funksional YPS, duke sugjeruar **12 rekomandime praktike për përfshirjen e të rinjve në procesin e vendimmarrjes në nivel lokal dhe angazhimin e tyre në komunitetin lokal**. Fokusi nuk është në krijimin e një dokumenti tjetër, por në vendosjen e disa procedurave dhe mekanizmave konkretë përmes të cilëve pjesëmarrja e të rinjve do të zhvillohet në mënyrë të rregullt: një Zyrë funksionale për të rinjtë, një Këshill rinor ose një organ tjetër përfaqësues legjitim, konsultime të rregullta me të rinjtë, përfshirja e tyre në debatet publike për buxhetin dhe politikat lokale, një fond i vogël për iniciativat rinore, një mekanizëm për monitorimin e rekomandimeve të të rinjve dhe një kanal i sigurt për raportimin e problemeve dhe rreziqeve që i prekin ata.

Si një ndërhyrje konkrete, e dukshme dhe e iniciuar nga të rinjtë në kuadër të agjendës YPS, propozohet aksioni “Clean River Challenge”. Ideja u identifikua nga të rinjtë, të cilët më pas përgatitën edhe Planin e Veprimit për zbatimin e saj në kuadër të projektit “NextGen Balkans: Dealing with the Future”, i cili zbatohet nga OJQ Građanske inicijative në partneritet me Nova društvena inicijativa (NSI) dhe Livrit, në kuadër të skemës së granteve RYCOgnizing YPS, të mbështetur nga Bashkëpunimi Gjerman dhe të zbatuar nga RYCO. Ideja më vonë u modifikua pjesërisht përmes punës së Grupit Këshillues, me të njëjtin qëllim: të rinjtë e identifikuan pastrimin e lumit Ibër dhe të hapësirës përreth si një çështje me rëndësi të drejtpërdrejtë për komunitetin, por edhe si një mundësi që të rinjtë të organizohen, të bashkëpunojnë me institucionet dhe komunitetet e tjera dhe të tregojnë se problemet lokale mund të zgjidhen përmes veprimit të përbashkët.

Aksioni i pastrimit nuk duhet të jetë një aktivitet i vetëm vullnetar. Ky dokument sjell një **set rekomandimesh të konsoliduara për zbatimin e iniciativës rinore**, duke e vendosur atë si një model shumëfazësh: edukim dhe fushatë, targetim i problemeve, përgatitje me institucionet, pastrim i sigurt, trans-

port dhe menaxhim i duhur i mbetjeve, komunikim i rezultateve, vlerësim dhe avokim për zgjidhje afatgjata. Ky model lidh të gjitha pesë dimensionet e YPS: pjesëmarrjen, mbrojtjen, parandalimin, partneritetet dhe krijimin e kushteve që të rinjtë të mbeten aktivë dhe të përfshirë.

Rekomandimi kryesor është që Komuna e Leposaviqit ta pranojë YPS si një parim horizontal të punës lokale me të rinjtë, dhe jo si një temë të izoluar projekti. Të rinjtë duhet të përfshihen në çështjet që ndikojnë drejtpërdrejt në jetën e tyre – arsim, punësim, hapësirë publike, mjedis, siguri, kohë të lirë dhe kohezion shoqëror – me mekanizma të qartë përmes të cilëve propozimet e tyre shndërrohen në vendime, linja buxhetore dhe aktivitete konkrete.

1. Hyrje

Agjenda Rinia, Paqja dhe Siguria (YPS) bazohet në një supozim të thjeshtë, por shpesh të anashkaluar: të rinjtë nuk janë vetëm një grup që duhet mbrojtur ose të cilit duhet t'i ofrohen shërbime, por janë aktërë shoqërorë që kanë kapacitetin për të parandaluar tensionet, për të ndërtuar besimin, për të iniciuar nisma lokale dhe për të marrë pjesë në vendimmarrje. Këshilli i Sigurimit i Kombeve të Bashkuara, me *Rezolutën 2250* të vitit 2015[1] përcaktoi pesë shtyllat e agjendës YPS – pjesëmarrjen, mbrojtjen, parandalimin, partneritetet dhe riintegrimin – duke vënë theks të veçantë në rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrje në të gjitha nivelet.

Në nivel lokal, YPS nuk duhet të mbetet një agjendë abstrakte ndërkombëtare. Përkundrazi, vlera e saj qëndron pikërisht në faktin se mund të përkthehet në politika dhe praktika të përditshme lokale. Për një të ri në Leposaviq, paqja dhe siguria nuk janë vetëm çështje e mungesës së dhunës. Ato përfshijnë mundësinë për të përdorur hapësirat publike pa frikë, për të pasur qasje në arsim dhe informacione, për të marrë pjesë në jetën e komunitetit, për t'u dëgjuar nga vetëqeverisja lokale, për t'u marrë parasysh zëri i tij/saj gjatë vendimmarrjes dhe për të iniciuar nisma pa pengesa të panevojshme institucionale.

Takimi i Grupit Këshillëdhënës të Leposaviqit, i mbajtur më 15 korrik 2026, tregoi pikërisht se si YPS mund të përkthehet në sfida konkrete lokale. Gjatë diskutimit u identifikuan problemet që lidhen me organizimin e të rinjve, mungesa e këshillit rinor, financimi i pamjaftueshëm institucional, mungesa e përmbajtjeve dhe hapësirave për të rinjtë, interesi i kufizuar për angazhimin në sektorin e shoqërisë civile, si dhe nevoja për përfshirje më të madhe të të rinjve në diskutimet publike dhe nismat lokale.

Në të njëjtën kohë, të rinjtë kishin identifikuar më herët pastrimin e lumit Ibër si një ndërhyrje praktike prioritare. Kjo krijoi mundësinë që YPS të mos mbetet në nivel deklarativ dhe formal. Një aksion mjedisor mund të shndërrohet në një platformë për pjesëmarrje, bashkëpunim ndërmjet brezave dhe komuniteteve, zhvillimin e aftësive të lidershipit, komunikimin me institucionet dhe krijimin e besimit përmes një rezultati të përbashkët.

1 https://press.un.org/en/2015/sc12149.doc.htm

2. Qëllimi, fushëveprimi dhe metodologjia e propozimit të politikës praktike

Qëllimi i dokumentit është të përmbledhë gjetjet dhe idetë e krijuara përmes aktiviteteve dhe procesit konsultativ lokal në kuadër të projektit "NextGen Balkans: Dealing with the Future" dhe t'i shndërrojë ato në një kornizë praktike për politikat lokale. Projekti dhe ky dokument synojnë të përforcojnë pjesëmarrjen e të rinjve në proceset e vendimmarrjes, të përmirësojnë politikat lokale që lidhen me të rinjtë, paqen dhe sigurinë, si dhe të nxisin përfshirjen e tyre aktive në komunitetin lokal.

Dokumenti ka dy pjesë të ndërlidhura. Pjesa e parë merret me përmirësimin sistematik të pjesëmarrjes së të rinjve dhe të agjendës YPS në Komunën e Leposaviqit. Pjesa e dytë trajton një ndërhyrje rinore prioritare – aksionin për pastrimin dhe mbrojtjen e lumit Ibër – si shembull konkret se si YPS mund të zbatohet përmes veprimit lokal.

Qasja metodologjike kombinon: (1) analizën e dokumenteve të projektit; (2) gjetjet e Grupit Këshillues; (3) detyrimet dhe mundësitë institucionale të përcaktuara në Memorandumin e Bashkëpunimit ndërmjet Komunës së Leposaviqit dhe NSI; (4) problemet e identifikuara në nivel lokal dhe propozimet e të rinjve; dhe (5) gjetjet relevante nga publikimet profesionale mbi burimet ujore dhe lumin Ibër në veriun e Kosovës*.

Qëllimi i Grupit Këshillues të Komunës së Leposaviqit, i cili për këtë projekt mblodhi përfaqësues të të rinjve, sektorit civil, komunës dhe akterë të tjerë relevantë, është të identifikojë sfidat lokale, rreziqet dhe mundësitë që ndikojnë tek të rinjtë në raport me pjesëmarrjen e tyre në proceset e vendimmarrjes, përfshirjen në komunitetin lokal, paqen, sigurinë, përfshirjen sociale dhe kohezionin shoqëror; të marrë pjesë në përcaktimin e prioriteteve; të kontribuojë në hartimin e dokumentit të politikave; dhe të ndihmojë në avokimin e rekomandimeve ndaj institucioneve lokale.

Memorandumi i Bashkëpunimit ndërmjet Komunës së Leposaviqit dhe NSI e konfirmon më tej këtë qasje. Memorandumi u nënshkrua më 23 qershor 2026 në kuadër të projektit "NextGen Balkans: Dealing with the Future" dhe parashikon bashkëpunim në rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset e vendimmarrjes, mbështetjen e iniciativave rinore dhe politikave publike, përmirësimin e bashkëpunimit ndërmjet të rinjve dhe vetëqeverisjes lokale, si dhe forcimin e kapaciteteve për avokim, konsultime dhe procese pjesëmarrëse.

Ky dokument, prandaj, duhet të shihet si një urë midis detyrimeve ekzistuese dhe zbatimit konkret. Rekomandimet janë formuluar qëllimisht në mënyrë që pjesa më e madhe e tyre të mund të zbatohet brenda kompetencave lokale, me mbështetjen e shoqërisë civile, shkollave, donatorëve dhe institucioneve qendrore, aty ku nevojiten burime ose kompetenca shtesë.

* Ky përcaktim nuk paragjykon qëndrimet lidhur me statusin dhe është në përputhje me Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurimit të OKB-së dhe Opinionin e Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë mbi Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.

3. Rinia, paqja dhe siguria si politikë lokale

Korniza YPS është relevante për vetëqeverisjen lokale, sepse paqja dhe siguria krijohen dhe ruhen në marrëdhëniet e përditshme. Vetëqeverisja lokale vendos për hapësirat publike, shërbimet komunale, infrastrukturën lokale, mbështetjen për të rinjtë, përmbajtjet kulturore dhe sportive, komunikimin me qytetarët dhe një pjesë të buxhetit lokal. Të gjitha këto janë fusha ku mund të rritet ose të ulet ndjenja e përfshirjes, përkatësisë dhe besimit të të rinjve.

Pjesëmarrja është shtylla qendrore. Pjesëmarrja nuk është vetëm prania e të rinjve në një ngjarje apo thirrja e tyre për të dhënë komente mbi një vendim tashmë të përgatitur. Pjesëmarrja kuptimplotë nënkupton që të rinjtë të kenë qasje në informata, mundësi për të përcaktuar problemet, hapësirë për të propozuar zgjidhje, informim të qartë mbi atë se çfarë është bërë me propozimet e tyre dhe mundësi për të marrë pjesë në zbatimin dhe monitorimin e vendimit.

Mbrojtja në kuadër të YPS-së në nivel lokal nënkupton njohjen e rreziqeve me të cilat përballen të rinjtë. Grupi këshillues, për shembull, ka theksuar mungesën e hapësirave të sigurta, qasjen e kufizuar në përmbajtje për të rinjtë, mungesën e programeve edukative, si dhe nevojën që aktivitetet në terren të planifikohen në përputhje me periudhat kohore, për të shmangur rreziqe të panevojshme që mund të cenojnë shëndetin dhe sigurinë e të rinjve.

Parandalimi nënkupton investimin në aktivitete që ulin rrezikun e dhunës, përjashtimit, intolerancës dhe pasivizimit. Në kontekstin lokal, kjo mund të përfshijë punëtori në shkolla, aktivitete ndërkulturore, iniciativa sportive dhe kulturore, edukim për avokimin publik dhe tema të tjera, aftësimin për përdorimin e teknologjisë digjitale dhe, mbi të gjitha, përfshirjen e të rinjve në zgjidhjen e problemeve konkrete të komunitetit.

Partneritetet nënkuptojnë që komuna, të rinjtë, shkollat, shoqëria civile, sektori privat dhe institucionet e tjera të punojnë së bashku për një problem të përbashkët. Iniciativa rinore për pastrimin e Ibrit është një shembull i mirë: të rinjtë mund të jenë nismëtarë, komuna lehtësuese dhe partnere institucionale, shërbimet komunale ofruese të mbështetjes logjistike, shkollat partnere në edukim, kompanitë donatore ose ofruese të mbështetjes logjistike, ndërsa shoqëria civile ofruese e mbështetjes në mobilizim, komunikim dhe avokim.

Shtylla e pestë, në zbatimin në nivel lokal, duhet të shihet përmes krijimit të kushteve që të rinjtë e ekspozuar ndaj formave të ndryshme të margjinalizimit ose pasigurisë të kenë mundësi të përfshihen përsëri në arsim, tregun e punës, jetën publike dhe komunitetin. Në Leposaviq, kjo do të thotë lidhjen e agjendës YPS me shkathtësitë e buta, punësueshmërinë, programet gjuhësore dhe arsimore, vullnetarizmin dhe sipërmarrjen rinore.

4. Konteksti lokal: Komuna e Leposaviqit

Komuna e Leposaviqit është një komunë territorialisht e madhe, me burime të rëndësishme natyrore dhe një kontekst specifik shoqëror e ekonomik. Komuna përfshin rreth 540 km², ku lugina e lumit Ibër është boshti kryesor natyror, ndërsa komuna përbëhet nga 72 vendbanime. Përveç Ibrit, komuna ka një numër të madh përrenjsh dhe rrjedhash më të vogla, duke përfshirë lumenjtë Vuçan, Gërkajë, Joshanicë, Vraçevë dhe Trebiq, si dhe Bistricën, Soçanicën, Leposaviqin dhe rrjedha të tjera më të vogla.[2]

Ibri është një lumë i njohur për nivelin e lartë të ndotjes dhe për praninë e deponive të egra, jo vetëm në pjesën e rrjedhës që ndodhet në territorin e Komunës së Leposaviqit, por edhe përgjatë pjesëve të tjera të rrjedhës së tij. Në territorin e Komunës së Leposaviqit, një raport[3] i fundit ka identifikuar 18 deponi të mëdha të egra, që paraqet një ulje krahasuar me vitin 2023, kur ishin identifikuar 39. Kjo e bën komunën ndër komunat me zvogëlimin më të madh të numrit të deponive të egra. Megjithatë, ky hartim është bërë përmes imazheve satelitore dhe vetë raporti thekson se hartimi fizik në terren ka përparësi ndaj këtij lloji të identifikimit. Gjithashtu konstatohet se Ibri, përgjatë një pjese të madhe të rrjedhës së tij, ka sasi të konsiderueshme mbeturinash. Kjo është pasojë e ekzistencës së disa deponive ilegale në zona të caktuara të përmbytjeve, të cilat më pas ekspozohen ndaj përmbytjeve sezonale. Ujërat e përmbytjeve shpërndajnë mbeturinat përgjatë pjesëve më të gjata të rrjedhës së lumit. Prania e mbeturinave pranë sipërfaqeve ujore është veçanërisht shqetësuese, sepse përmbytjet sezonale mund të shpërndajnë mbeturinat përgjatë korridoreve lumore, duke rritur rrezikun e ndotjes së tokës dhe ujërave dhe duke e bërë më të vështirë pastrimin dhe monitorimin e gjendjes. Veçanërisht shqetësuese është fakti se kur shihet harta e deponive në territorin e Komunës së Leposaviqit, vërehet qartë se të gjitha 18 deponitë e mëdha të egra ndodhen menjëherë pranë rrjedhës së lumit Ibër.[4] I njëjti raport thekson se Komuna e Leposaviqit nuk ka miratuar një Plan Lokal të Veprimit për Menaxhimin e Mbeturinave (LWAP), i cili është dokument i detyrueshëm dhe instrument kyç për përkthimin e politikave të menaxhimit të mbeturinave nga niveli qendror në aktivitete lokale. Ekzistenca e LWAP-it kontribuon në kapacitetin e komunës për planifikim, orientimin e mjeteve buxhetore dhe gatishmërinë për parandalimin, monitorimin dhe zgjidhjen e problemeve të deponive ilegale.

Kjo strukturë territoriale do të thotë se politika lokale rinore, pas fokusimit fillestar në bërthamën urbane, në fazën e ardhshme duhet të përfshijë edhe të rinjtë nga vendbanimet e ndryshme përreth, të cilët kanë qasje të ndryshme në informata, transport, përmbajtje dhe kontakte institucionale. Prandaj, pjesëmarrja duhet të organizohet në mënyrë që të mos favorizojë vetëm të rinjtë që tashmë janë aktivë, lehtësisht të disponueshëm ose të lidhur me institucionet.

Grupi këshillues ka identifikuar pengesa konkrete: të rinjtë janë joaktivë dhe jo mjaftueshëm të organizuar; sektori civil nuk krijon mjaftueshëm interes tek të rinjtë; nuk ka fonde të mjaftueshme për aktivitetet rinore lokale; mungon një këshill rinor funksional; Zyra për të Rinj është themeluar, por pa mjete

2 Ljubiša Mijačić, "Water Security and Availability in Municipalities of Zubin Potok, North Mitrovica, Zvečan and Leposavić", ACDC. https://acdc-kosovo.org/publikacije/pub_1700722728.pdf

3 Mapping and Preliminary Assessment of the Scale and Location of Illegal Waste Dumpsites in Kosovo, EcoZ, funded by the European Union Rule of Law Mission in Kosovo (EULEX Kosovo), Pristina, May 2026. https://www.eulex-kosovo.eu/eul/repository/docs/Mapping%20and%20Preliminary%20Assessment%20of%20the%20Scale%20and%20Location%20of%20Illegal%20Waste%20Dumpsites%20in%20Kosovo%20EcoZ_ENG-(06-05-2026).pdf

4 Po aty, f. 23.

të veçanta; mungojnë përmbajtjet që do të ishin të disponueshme për të rinjtë pas mësimit; dhe ekziston nevoja për funksionalizimin e një qendre rinore.

Njëkohësisht, ekzistojnë burime të rëndësishme. Komuna tashmë organizon disa aktivitete, përfshirë ngjarje sportive, ndërsa përmes diskutimeve me Grupin këshillues, të rinjtë janë ftuar të marrin pjesë në debatet publike për buxhetin. Memorandumi me NSI ofron një kornizë institucionale për bashkëpunim, e cila vendos baza të mira dhe të qëndrueshme për përfshirjen e mëtejshme të të rinjve si në komunitetin lokal, ashtu edhe në proceset vendimmarrëse. Ekziston gjithashtu përvoja e iniciativave ekologjike dhe aksioneve të pastrimit, përfshirë aksionin e gjerë të Komunës në prill 2026, kur u mblodh një sasi e konsiderueshme mbeturinash. Përvoja tregon se qasja tek të rinjtë shpesh është më e lehtë përmes shkollave.

Kjo çon në një përfundim të rëndësishëm: problemi bazë nuk është mungesa e plotë e aktiviteteve, por fragmentimi i tyre, karakteri i kufizuar në kohë i ndërhyrjeve të bazuara në projekte dhe mungesa e një mekanizmi të qëndrueshëm që lidh të rinjtë, institucionet, burimet dhe prioritetet afatgjata.

PJESA E PARË

5. Përmirësimi i pjesëmarrjes së të rinjve dhe agjendës YPS në Komunën e Leposaviqit

Pjesa e parë e këtij dokumenti propozon një sistem mekanizmash lokalë që synojnë ta bëjnë pjesëmarrjen e të rinjve një praktikë të rregullt të vetëqeverisjes lokale. Propozimi nuk nënkupton krijimin e një sistemi të ndërlikuar burokratik. Përkundrazi, qëllimi është që strukturat ekzistuese – Zyra për të Rinj, administrata lokale, shkollat, shoqëria civile dhe Grupi Këshillues – të ndërlidhen përmes disa procedurave dhe përgjegjësive të qarta.

5.1. Sfida kryesore për pjesëmarrjen e të rinjve

Sfida	Implikimi për YPS
Mungesa e organizimit të mjaftueshëm të të rinjve	Të rinjtë nuk janë të lidhur mjaftueshëm përmes strukturave përfaqësuese që mund të komunikojnë në mënyrë të vazhdueshme me komunën.
Mungesa e një zëri të institucionalizuar të të rinjve	Sipas diskutimeve të Grupit Këshillues, nuk ekziston një këshill rinor funksional ose një mekanizëm i ngjashëm që do t'i përfaqësonte të rinjtë.
Burime të kufizuara	Zyra për të Rinj është themeluar së fundmi në Komunën e Leposaviqit, por pa burime të mjaftueshme. Kufizimet buxhetore të trashëguara nga periudhat e mëparshme e kufizojnë më tej mundësinë për zbatimin e aktiviteteve.
Mungesa e hapësirave dhe përmbajtjeve	Mungojnë përmbajtjet e vazhdueshme, programet dhe një hapësirë/qendër funksionale për të rinjtë.
Lidhje e dobët mes të rinjve dhe shoqërisë civile	Të rinjtë shpesh mobilizohen përmes shkollave, ndërsa interesi për përfshirje në sektorin e OJQ-ve mbetet i kufizuar.
Kulturë e pamjaftueshme e pjesëmarrjes	Të rinjtë mund të marrin pjesë në debatet publike, por nevojiten informim proaktiv, avokim dhe mekanizma për dhënien e informacioneve kthyese mbi propozimet e tyre.
Iniciativa të fragmentuara	Ekzistojnë aktivitete të veçanta, por mungon një mekanizëm i fortë që do t'i shndërronte ato në një politikë lokale rinore të qëndrueshme.

5.2. Mundësitë institucionale dhe shoqërore

- Memorandumi i Bashkëpunimit ndërmjet Komunës së Leposaviqit dhe NSI-së tashmë e njeh rritjen e pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrjen lokale si një fushë bashkëpunimi.
- Memorandumi parashikon një grup pune këshillues që përfshin të rinjtë dhe akterë relevantë, si dhe zhvillimin e përbashkët të iniciativave dhe rekomandimeve.
- Komuna ka treguar gatishmëri për t'i ftuar të rinjtë në debatet publike për buxhetin.
- Ekziston një Zyrë për të Rinj që mund të fuqizohet më tej.
- Shkollat përbëjnë një kanal kyç për komunikimin dhe mobilizimin e të rinjve.
- Ekziston përvoja e iniciativave ekologjike lokale dhe rajonale, e cila mund të shndërrohet në një program të qëndrueshëm të aktivizmit rinor.

- Ekziston potencial për bashkëpunim me kompanitë, përfshirë subjektet e mëdha ekonomike lokale, në kuadër të përgjegjësisë shoqërore të biznesit.
- Ekziston mundësia për lidhjen e aktiviteteve lokale me mekanizma më të gjerë për menaxhimin e burimeve ujore dhe mbrojtjen e mjedisit.

5.3. Qëllimi strategjik dhe prioritetet

> *Qëllimi strategjik i propozuar është: "Deri në vitin 2028, Komuna e Leposaviqit do të krijojë një sistem të qëndrueshëm, gjithëpërfshirës dhe transparent të pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrjen lokale, përmes të cilit të rinjtë mund të propozojnë, të marrin pjesë në zbatimin dhe të monitorojnë politikat lokale relevante për paqen, sigurinë, kohezionin shoqëror dhe cilësinë e jetës."*

Për realizimin e këtij qëllimi propozohen gjashtë prioritete:

1. Të institucionalizohet pjesëmarrja e rregullt e të rinjve në vendimmarrjen lokale.
2. Të forcohet Zyra për të Rinj dhe të krijohet një organ përfaqësues legjitim i të rinjve.
3. Të sigurohen burime minimale financiare dhe logjistike për iniciativat rinore.
4. Të rritet siguria, përfshirja dhe qasja në hapësira dhe përmbajtje për të rinjtë.
5. YPS të lidhet me arsimin, punësueshmërinë, vullnetarizmin dhe zhvillimin lokal.
6. Çdo vit të mbështetet të paktën një aksion lokal të dukshëm, të iniciuar nga të rinjtë, me partneritet institucional të qartë dhe monitorim publik të rezultateve.

5.4. Paketa e rekomandimeve praktike

Rekomandimi 1 – Të krijohet një mekanizëm lokal funksional për të rinjtë

Në konsultim me të rinjtë, Komuna duhet të përcaktojë modelin e organit përfaqësues rinor dhe ta themelojë atë – qoftë këshill rinor, forum rinor ose një model tjetër që i përshtatet kontekstit lokal. Është thelbësore që ky organ të jetë i hapur, përfaqësues dhe transparent, me rregulla që mundësojnë përfshirjen e të rinjve nga vendbanime të ndryshme, grupe të ndryshme arsimore dhe shoqërore, si dhe të të dyja gjinive. Ky organ nuk duhet të jetë vetëm simbolik. Funksionet minimale duhet të përfshijnë: dhënien e mendimeve mbi politikat lokale relevante për të rinjtë; propozimin e iniciativave rinore; pjesëmarrjen në konsultimet për buxhetin; monitorimin e zbatimit të rekomandimeve; si dhe komunikimin me Zyrën për të Rinj dhe drejtoritë përkatëse të komunës.

Rekomandimi 2 – Të forcohet Zyra për të Rinj

Zyra për të Rinj duhet të jetë pika operative për koordinimin e aktiviteteve të YPS-së. Është e nevojshme të përcaktohen prioritetet e saj vjetore, të sigurohen burimet minimale për punë dhe të përcaktohet mënyra se si do të komunikojë rregullisht me të rinjtë. Zyra duhet të mbajë një bazë të thjeshtë të të dhënave për iniciativat rinore, një kalendar të konsultimeve dhe një pasqyrë publike të aktiviteteve të mbështetura.

Zyra mund të ketë edhe funksionin e një pike të vetme kontakti ("one-stop") për të rinjtë, ku ata mund të marrin informacione për debatet publike, grantet, vullnetarizmin, trajnimet, ngjarjet lokale, praktikat dhe mundësi të tjera.

Rekomandimi 3 – Të futet konsultimi i detyrueshëm rinor për politikat lokale relevante

Për vendimet dhe planet lokale që ndikojnë drejtpërdrejt te të rinjtë duhet të vendoset një standard i thjeshtë: para marrjes së vendimit, njësia përkatëse komunale duhet të vlerësojë nëse është i nevojshëm konsultimi me të rinjtë dhe, kur është i nevojshëm, të dokumentojë mënyrën e konsultimit dhe përgjigjet kryesore ndaj propozimeve të tyre. Konsultimet nuk duhet të jenë gjithmonë debate publike formale. Ato mund të përfshijnë grupe të shkurtra fokusi, pyetësorë online, takime në shkolla, forume të hapura, biseda në vendbanime dhe konsultime digjitale. E rëndësishme është që rezultatet të dokumentohen dhe të rinjtë të marrin informacione kthyese.

Rekomandimi 4 – Të përfshihen të rinjtë në procesin buxhetor

Komuna tashmë publikon informacione mbi debatet publike për buxhetin dhe, gjatë punës së Grupit Këshillues, ka ftuar të rinjtë të marrin pjesë në to. Hapi i ardhshëm është vendosja e një "konsultimi buxhetor rinor" të synuar para dhe gjatë debatit publik. Të rinjtë mund të propozojnë prioritete, të rendisin nevojat dhe të ndjekin se cilat prej propozimeve të tyre janë përfshirë në buxhet. Veçanërisht e rëndësishme është të sigurohet dhënia e informacioneve kthyese: nëse një propozim i të rinjve nuk pranohet, duhet të jepet një shpjegim i shkurtër për arsyen. Në këtë mënyrë ndërtohet besimi dhe shmanget perceptimi se konsultimet janë vetëm formalitet.

Rekomandimi 5 – Të krijohet një fond i vogël për iniciativat rinore

Në përputhje me mundësitë buxhetore dhe me mbështetjen e donatorëve dhe sektorit privat, duhet të krijohet një fond i vogël për iniciativat rinore. Fondi do të mbështeste aksione të thjeshta lokale me interes të qartë publik, si: mbrojtjen e mjedisit, kulturën, sportin, dialogun ndërkulturor, iniciativat digjitale, vullnetarizmin dhe përmirësimin e hapësirës publike. Procedura duhet të jetë e thjeshtë, me grante të vogla, aplikim të shkurtër dhe raportim proporcional. Qëllimi nuk është financimi i projekteve të mëdha, por krijimi i mundësive që të rinjtë të fitojnë përvojë në hartimin, zbatimin dhe marrjen e përgjegjësisë për iniciativat publike dhe, në këtë mënyrë, të përfshihen më aktivisht në komunitetin lokal.

Rekomandimi 6 – Të përfundohet dhe të pajiset qendra për të rinj

Grupi Këshillues ka identifikuar nevojën për përfundimin dhe pajisjen e qendrës për të rinj. Qendra duhet të shihet si infrastrukturë për YPS: një hapësirë për punëtori, konsultime, takime rinore, aktivitete kulturore dhe sportive, punë digjitale dhe ndërlidhje mes të rinjve. Programi i qendrës duhet të zhvillohet së bashku me të rinjtë. Prioritet duhet t'u jepet përmbajtjeve që aktualisht mungojnë, si: zhvillimi i shkathtësive të buta, përgatitja për tregun e punës, shkathtësitë gjuhësore dhe komunikuese, avokimi publik, aftësitë digjitale, ekologjia, vullnetarizmi dhe aktivitetet ndërkulturore.

Rekomandimi 7 – Të krijohet programi YPS në shkolla

Shkollat duhet të jenë partnerë kyç për të arritur te të rinjtë që nuk janë të përfshirë në organizata. Propozohet një program vjetor me punëtori mbi pjesëmarrjen, komunikimin, parandalimin e dhunës, zgjidhjen e konflikteve, mbrojtjen e mjedisit dhe vullnetarizmin. Programi duhet të jetë praktik dhe i lidhur me iniciativat lokale. Një nga modelet e propozuara është modeli "shkolla–komuniteti": çdo shkollë ose grup nxënësish identifikon një problem lokal, zhvillon një mini-plan veprimi dhe mëson se si të komunikojë me komunën. Idetë më të mira mund të mbështeten përmes fondit të vogël.

Rekomandimi 8 – Të integrohet forumi lokal vjetor YPS

Në nivel komunal është e nevojshme që një herë në vit të organizohet një forum publik YPS me të rinjtë, institucionet, shkollat, shoqërinë civile dhe partnerë të tjerë. Forumi duhet të ketë tri rezultate kryesore: pasqyrimin e asaj që është bërë gjatë vitit të kaluar, përcaktimin e prioriteteve për vitin e ardhshëm dhe prezantimin publik të përgjigjeve të institucioneve ndaj propozimeve të të rinjve. Forumi duhet të jetë praktik, jo ceremonial. Rekomandohet që në fund të miratohet një listë e shkurtër me jo më shumë se 10 prioritete, së bashku me institucionet përgjegjëse dhe afatet për zbatimin e tyre.

Rekomandimi 9 – Të krijohet një kanal i sigurt për pyetjet dhe problemet e të rinjve

Në përputhje me qasjen lokale YPS, është e nevojshme t'u mundësohet të rinjve të raportojnë probleme që lidhen me sigurinë, diskriminimin, dhunën, presionet ose hapësirat publike të pasigurta. Kanali mund të jetë një formular digjital ose një person kontakti në Zyrën për të Rinj, me rregulla të qarta për konfidencialitetin dhe referimin te shërbimet përkatëse. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet besimit të të rinjve te institucionet. Qëllimi nuk është krijimi i një sistemi paralel raportimi, por i një pike të sigurt për informim, orientim dhe ndjekje të përgjigjeve.

Rekomandimi 10 – Të përfshihen të rinjtë në komunikimin e Komunës

Të rinjtë tashmë përdorin rrjetet sociale dhe kanalet digjitale. Komuna mund të zhvillojë një program, përkatësisht të krijojë një faqe të dedikuar në uebsajtin e saj zyrtar, ku të rinjtë, me mbështetje teknike, do të përgatisin përmbajtje të shkurtra mbi aktivitetet lokale, mundësitë për të rinjtë, debatet publike dhe rezultatet e iniciativave rinore. Në këtë mënyrë, komunikimi digjital bëhet dypalësh: Komuna jo vetëm që informon të rinjtë, por u mundëson atyre të marrin pjesë në formësimin e mënyrës se si komunikohen çështjet dhe aktivitetet me komunitetin lokal.

Rekomandimi 11 – Të zhvillohet programi vjetor i vullnetarizmit rinor

Vullnetarizmi duhet të lidhet me nevojat lokale. Programi mund të përfshijë ekologjinë, mbështetjen për të moshuarit, trashëgiminë kulturore, sportin, hapësirën publike dhe ndihmën gjatë ngjarjeve lokale. Të rinjtë duhet të marrin certifikata për pjesëmarrjen dhe, kur është e mundur, edhe mundësi për zhvillimin e shkathtësive konkrete.

Rekomandimi 12 – Të futet parimi "asgjë për të rinjtë pa të rinjtë"

Si parim horizontal, Komuna duhet të synojë që të rinjtë të përfshihen në përgatitjen e të gjitha politikave dhe projekteve që i prekin drejtpërdrejt. Kjo nuk do të thotë se çdo vendim kërkon miratimin formal të të rinjve, por që përvojat dhe propozimet e tyre të jenë pjesë e procesit të vendimmarrjes dhe të shpjegohet se si janë marrë parasysh.

5.5. Mekanizmat e propozuar për institucionalizimin e pjesëmarrjes së të rinjve

Masa	Bartësi	Partnerët	Afati	Treguesi
Përcaktimi i modelit të këshillit/forumit rinor	Komuna/Zyra për të Rinj	Të rinjtë, shkollat, OJQ-të	0–6 muaj	Modeli dhe rregullat e miratuara
Fuqizimi i Zyrës për të Rinj	Komuna	NSI/OJQ-të, të rinjtë	0–6 muaj	Plani i punës + linja buxhetore
Konsultimi buxhetor rinor	Komuna	Organi rinor, shkollat	Vjetor	Të paktën 1 konsultim në vit
Fondi i vogël për iniciativat rinore	Komuna/partnerët	Donatorët, sektori privat	6–12 muaj	Numri i iniciativave të mbështetura
Qendra për të Rinj	Komuna	Të rinjtë, OJQ-të, donatorët	12–24 muaj	Hapësirë funksionale
Forumi vjetor YPS	OJQ/Komuna/Zyra për të Rinj	Të gjithë aktorët relevantë	Vjetor	Prioritetet publike dhe raporti
Programi YPS në shkolla	Shkollat/Zyra për të Rinj	OJQ-të, ekspertët	Vjetor	Numri i nxënësve dhe punëtorive
Kanal për çështje sigurie	Zyra për të Rinj	Shërbimet përkatëse	6–12 muaj	Kanal i krijuar dhe i promovuar
Programi rinor i vullnetarizmit	Zyra për të Rinj	OJQ-të, shkollat, shërbimet publike	Vjetor	Numri i vullnetarëve
Monitorimi i rekomandimeve të të rinjve	Komuna/Zyra për të rinj	Organi rinor	Çdo tremujor	Platformë publike për ndjekjen e rekomandimeve (tracker)

5.6. Plani i avokimit dhe mesazhet kyçe

Për suksesin e dokumentit të politikës nuk mjafton vetëm miratimi i rekomandimeve. Është e nevojshme të ndërtohet një proces avokimi që i shndërron rekomandimet në vendime, linja buxhetore dhe praktikë. Avokimi duhet të bazohet në dëshmi lokale, kërkesa të qarta dhe partneritet me institucionet.

Propozohet një model me katër faza:

Faza 1 – Validimi: prezantimi i draftit para të rinjve, Grupit këshillues, Komunës dhe institucioneve relevante, si dhe përmbledhja e komenteve konkrete.

Faza 2 – Prioritizimi: përzgjedhja e 5–7 rekomandimeve që mund të zbatohen brenda 12 muajve të parë.

Faza 3 – Dialogu institucional: organizimi i takimeve me kryetarin e Komunës, drejtoritë përkatëse, Zyrën për të Rinj, shkollat dhe partnerët e tjerë.

Faza 4 – Monitorimi publik: publikimi i një versioni të shkurtër të rekomandimeve dhe raportimi periodik mbi atë që është pranuar, çfarë është në proces dhe çfarë nuk është realizuar, së bashku me arsyetimin përkatës.

Mesazhet kyçe të avokimit duhet të jenë pozitive dhe të orientuara drejt zgjidhjeve. Theksi duhet të vihet te fakti se të rinjtë nuk janë vetëm përdorues të politikave lokale, por partnerë në hartimin dhe zbatimin e tyre; se pjesëmarrja e të rinjve duhet të prodhojë rezultate konkrete; se një buxhet i vogël lokal për iniciativat rinore mund të sjellë një shpagim të madh shoqëror; se të rinjtë e sigurt dhe aktivë janë një burim i rëndësishëm për sigurinë lokale; se problemet e përbashkëta lokale mund të krijojnë hapësirë për bashkëpunim; dhe se Ibri i pastër është interes i përbashkët, ndërsa pjesëmarrja e të rinjve është pjesë e zgjidhjes.

5.7. Korniza për monitorimin e zbatimit

Monitorimi duhet të jetë i thjeshtë dhe publik. Rekomandohet që Zyra për të Rinj ose një organ tjetër i caktuar të përditësojë një herë në tremujor pasqyrën e zbatimit të rekomandimeve.

Treguesi	Situata fillestare	Qëllimi	Burimi i verifikimit
Organ përfaqësues rinor funksional	Nuk është konfirmuar si funksional	I krijuar dhe aktiv	Vendim/rregulla + procesverbale
Konsultime buxhetore me të rinjtë	Ekziston mundësia e pjesëmarrjes	Të paktën 1 konsultim i synuar në vit	Ftesa, procesverbali, raporti
Mbështetje buxhetore për iniciativat rinore	E kufizuar	Linjë e veçantë ose qasje e qartë	Buxheti/raporti
Aktivitete YPS në shkolla	Aktivitete individuale	Program vjetor	Planet dhe raportet e shkollave
Iniciativat rinore	Të fragmentuara	Të paktën 3 iniciativa të mbështetura në vit	Zyra për të rinj
Informimi kthyes mbi propozimet	Nuk është i sistematizuar	Sistem publik për ndjekjen e propozimeve	Uebfaqja/rrjetet sociale
Hapësira rinore	Qendra nuk është plotësisht funksionale	Hapësirë funksionale	Raporti i Komunës

PJESA E DYTË

6. Ndërhyrja prioritare: Pastrimi i lumit Ibër

Pjesa e dytë e dokumentit të politikës zhvillon ndërhyrjen prioritare që të rinjtë e kanë identifikuar dhe për të cilën kanë hartuar Planin e Veprimit: organizimin e një aksioni rinor për pastrimin e lumit Ibër dhe hapësirës përreth tij. Ndërhyrja është konceptuar si një iniciativë lokale "flagship" e YPS-së – një shembull i dukshëm se si të rinjtë mund të identifikojnë një problem, të zhvillojnë një plan veprimi, të mobilizojnë të tjerët, të bashkëpunojnë me institucionet dhe të kontribuojnë në një rezultat konkret me interes publik.

Është e rëndësishme të theksohet se vetë aksioni i pastrimit nuk është i mjaftueshëm për zgjidhjen e problemit të ndotjes. Gjetjet e Grupit Këshillues tregojnë për mungesë të infrastrukturës për hedhjen e mbeturinave, problemin e deponive të egra, mbeturinat që vijnë nga jashtë, mungesën e mbështetjes së vazhdueshme dhe faktin se pastrimi serioz i shtratit të lumit kërkon përdorimin e mekanizimit. Për këtë arsye, aksioni rinor duhet të vendoset si pjesë e një fushate dhe sistemi më të gjerë, dhe jo si zëvendësim i përgjegjësisë së institucioneve.[5]

6.1. Pse Ibri paraqet një çështje YPS

Ibri është një bosht natyror dhe shoqëror që lidh komunitete të ndryshme lokale. Për këtë arsye, çështjet e mbeturinave, cilësisë së ujit dhe menaxhimit të brigjeve nuk janë vetëm çështje ekologjike. Ato kanë dimensione të shëndetit publik, zhvillimit lokal, sigurisë, besimit në institucione dhe kohezionit shoqëror.

Publikimi i ACDC-së mbi burimet ujore thekson se në Leposaviq ndotja është veçanërisht e përqendruar në pjesën e rrjedhës së Ibrit që kalon përmes komunës, se mbeturinat dhe sedimentet shpërndahen më poshtë dhe se Leposaviqi është komuna e fundit në Kosovë nëpër të cilën kalon Ibri para se të vazhdojë drejt Serbisë. Publikimi gjithashtu tregon se ndotja në këtë pjesë të sistemit vjen nga i gjithë pellgu, përfshirë përroskat dhe ujërat e zeza të patrajtuara.

Publikimi nënvizon se ndikimet nuk mund të shihen vetëm në nivel lokal: aktivitetet në një pjesë të pellgut mund të prodhojnë pasoja ekologjike dhe ekonomike në një pjesë tjetër. Pikërisht për këtë arsye, për Ibrin nevojitet një qasje e bazuar në bashkëpunim dhe komunikim, dhe jo vetëm një aksion lokal. Publikimi propozon, ndër të tjera, krijimin e mekanizmave të bashkëpunimit ndërkomunal për monitorimin e ujërave, përfshirjen e shoqërisë civile, edukimin e qytetarëve, matjen e cilësisë së ujit dhe krijimin e forumeve për mbrojtjen dhe përmirësimin e cilësisë së ujit në pellgun e Ibrit.

Nga perspektiva e YPS-së, të rinjtë mund të jenë një nxitës i rëndësishëm i këtij bashkëpunimi. Kujdesi i përbashkët për hapësirën që ndajnë komunitete të ndryshme mund të krijojë një mundësi praktike për komunikim që nuk është i ngarkuar me tema politike. Aksioni duhet të bazohet në interesin publik, pa instrumentalizim politik dhe me një vlerësim të qartë të sigurisë.

5 Grupi këshillues në Leposaviq, më 15 korrik 2026: problemet e idetifikuara inkorporohen në qëndrueshmëri, logjistikë, mangësi të fondeve, depozitimin e mbeturinave të grumbulluara, nevojën për mekanizim dhe mungesën e mbështetjes së vazhdueshme.

6.2. Problemi dhe dëshmitë lokale

Në takimin e Grupit Këshillues u evidentua se më herët kanë ekzistuar iniciativa të ndryshme të lidhura me pastrimin dhe mbrojtjen e hapësirës, përfshirë aktivitete të zbatuara ose të mbështetura nga UN-HABITAT, USAID, NSI dhe aksione komunale. Në prill 2026, Komuna organizoi një aksion të gjerë pastrimi, veçanërisht në zonat urbane dhe përgjatë rrugës kryesore, gjatë të cilit u mblodh një sasi e madhe mbeturinash – për një javë u mblodhën mijëra thasë me mbeturina të ndryshme.

Ndër të tjera, Grupi Këshillues identifikoi disa arsye pse efektet e aksioneve individuale humbasin shpejt: mungesa e vazhdimësisë, mungesa e një strategjie të qartë, numri i pamjaftueshëm i koshave në hapësirat publike, mungesa e një vendi adekuat për hedhjen e mbeturinave, mbeturinat që vijnë nga jashtë, ekzistenca e deponive të egra, sjellja e papërgjegjshme e qytetarëve dhe vështirësitë logjistike.

U theksua veçanërisht se të rinjtë vetë nuk mund të kryejnë pastrimin serioz të shtratit të lumit, ku nevojitet mekanizim i rëndë, por është më e përshtatshme që ata të fokusohen në heqjen e mbeturinave nga brigjet dhe hapësirat përreth lumit, si dhe, eventualisht, nga rrjedhat anësore.

Prandaj, problemi mund të paraqitet në katër nivele:

- **Shkaqet** – mungesa e ndërgjegjësimit, hedhja e parregullt e mbeturinave, mungesa e infrastrukturës dhe problemi më i gjerë i menaxhimit të mbeturinave.
- **Problemi i menjëhershëm** – mbeturinat në brigje dhe në shtrat, deponitë e egra dhe mbeturinat që vijnë nga jashtë.
- **Kufizimi i aksionit rinor lokal** – të rinjtë mund të mobilizojnë njerëzit dhe të pastrojnë sipërfaqet e disponueshme, por nuk mund të zëvendësojnë shërbimet dhe mekanizimin komunal.
- **Çështja afatgjatë** – menaxhimi i qëndrueshëm i mbeturinave, mbrojtja e ujit dhe koordinimi përgjatë gjithë pellgut të Ibrit.

6.3. Iniciativa rinore dhe modeli i veprimit

Plani i Veprimit për iniciativën lokale me titull “Clean River Challenge” (“Sfida – Lumi i Pastër”)

Një grup të rinjsh, në kuadër të projektit, fillimisht zhvilloi idenë parimore dhe më pas hartoi Planin e Veprimit për iniciativën lokale me titull “Clean River Challenge” (“Sfida – Lumi i Pastër”). Më poshtë jepet një përshkrim i shkurtër i kësaj iniciative, ndërsa teksti i plotë, pra Plani i Veprimit, është bashkëngjitur si aneks i këtij dokumenti.

Aksioni është konceptuar si një garë miqësore midis dy komunave fqinje, Leposaviqit dhe Zveçanit, me qëllim që qytetarët, veçanërisht të rinjtë, të përfshihen aktivisht në pastrimin dhe mbrojtjen e brigjeve të lumit. Gara do të përdorë frymën pozitive të rivalitetit lokal për ta afruar çështjen e ndotjes së lumenjve te qytetarët dhe për ta shndërruar atë në një aksion të dukshëm dhe të përbashkët. Secila nga dy komunat do të zgjedhë një pjesë të brigjeve të lumit që do të jetë objekt i aksionit të pastrimit, ndërsa në zbatim do të përfshihen vetëqeverisjet lokale, shkollat, grupet rinore, organizatat e shoqërisë civile, bizneset lokale dhe qytetarë të tjerë të interesuar.

Gara do të nisë me një thirrje publike dhe rekrutimin e vullnetarëve, pas së cilës do të organizohet aksioni i përbashkët i pastrimit në lokacionet e zgjedhura. Gjendja e lokacioneve do të dokumentohet me fotografi dhe video para dhe pas pastrimit, ndërsa aktivitetet do të ndiqen përmes rrjeteve sociale dhe mediave lokale. Vëmendje e veçantë do t’i kushtohet sigurisë së pjesëmarrësve, sigurimit të pajisjeve

bazë dhe përfshirjes së grupmoshave të ndryshme, nga nxënësit dhe të rinjtë deri te qytetarët e tjerë të interesuar.

Në fund të garës do të shpallet komuna që ka arritur rezultatet më të mira dhe do t'i jepet titulli "Kampion i gjelbër" (Green Champion), së bashku me një shpërblim të dedikuar për komunitetin. Përveç heqjes së drejtpërdrejtë të mbeturinave, qëllimi i Sfidës është të kontribuojë në ngritjen afatgjatë të vetëdijes për përgjegjësinë e qytetarëve ndaj mbrojtjes së lumenjve dhe të ofrojë mundësi për aksione të vazhdueshme pastrimi, menaxhim më të mirë të mbeturinave dhe mirëmbajtje afatgjatë të zonave të pastruara. Si tregues të suksesit parashikohen, ndër të tjera: mbështetja formale e të dyja komunave, përfshirja e qytetarëve dhe vullnetarëve, dukshmëria mediatike, heqja e të paktën 100 thasëve me mbeturina nga brigjet e lumit dhe nisja e diskutimeve për një plan afatgjatë mirëmbajtjeje.

Modifikimet e Planit të veprimit pas diskutimit të Grupit këshillues

Grupi Këshillues ka propozuar që vetë aksioni i pastrimit të përcaktohet më saktë: të bëhet fjalë për heqjen e mbeturinave të grumbulluara në brigjet pranë rrjedhës së lumit, dhe jo në shtratin e tij, pasi kjo do të kërkonte mjete të mëdha, mekanizim të rëndë dhe staf profesional. Gjithashtu, rekomandohet që në garë të përfshihen edhe dy komunat e tjera – Mitrovica e Veriut dhe Zubin Potoku – pasi të gjitha së bashku ndajnë pellgun e Ibrit.

Gara e propozuar midis të rinjve në formë sfide mund të jetë atraktive për mobilizim, por Grupi Këshillues me të drejtë ka paralajmëruar se numërimi i thjeshtë i thasëve do të favorizonte paraprakisht komunitetet më të mëdha. Prandaj, rekomandohet që rezultati të matet përmes një kombinimi treguesish: numrit të pjesëmarrësve, sasisë së mbeturinave për pjesëmarrës ose për sipërfaqe, ndërsa mund të merren parasysh edhe përqindja e mbeturinave të klasifikuara, numri i shkollave të përfshira dhe numri i vullnetarëve. Një sistem i tillë është më i drejtë dhe nxit më shumë cilësinë sesa thjesht mbushjen e thasëve.

Aksioni duhet të jetë i dukshëm, por jo spektakolar në dëm të sigurisë. Përparësi duhet t'u jepet lokacioneve publike dhe të qasshme që përdoren nga qytetarët, me pastrim paraprak dhe shënjim të zonave të rrezikshme. Grupi Këshillues ka theksuar veçanërisht se koha duhet të planifikohet në mënyrë që të shmangen periudhat me bimësi të dendur dhe prani më të madhe të zvarranikëve.

Bazuar në diskutimin e Grupit Këshillues, mund të përcaktohet një model që e ndan aksionin në shtatë hapa:

1. Mobilizimi dhe organizimi i të rinjve;
2. Targetimi dhe edukimi;
3. Fushata për ngritjen e vetëdijes;
4. Përgatitja institucionale dhe plani i sigurisë;
5. Aksioni i pastrimit;
6. Transporti, klasifikimi dhe dokumentimi i mbeturinave;
7. Avokimi për zgjidhje afatgjata.

Është e nevojshme të merret në konsideratë edhe ndryshimi i mundshëm i emrit të aksionit, nëse ai do të përfshinte tani të rinjtë nga të gjitha katër komunat në veri dhe do të konceptohej më gjerësisht sesa

thjesht si garë, pra duke përfshirë edhe aktivitete shtesë të orientuara drejt mbrojtjes dhe ruajtjes së Ibrit. Në këtë kuptim, një emër si **"Të rinjtë për Ibrin e pastër"** mund të përfaqësonte një bazë të mirë për zgjerimin e mëtejshëm të iniciativës, duke përfshirë edhe komunat në jug të Ibrit në fazat e ardhshme të projektit.

Nga ana tjetër, emërtimi aktual i aksionit, **"Clean River Challenge"**, është shumë i goditur, atraktiv dhe lehtësisht i mbajtshëm mend, veçanërisht për të rinjtë, dhe ka potencial për një fushatë të fortë komunikimi dhe promovimi. Për këtë arsye, para marrjes së vendimit për ndryshimin e emrit, duhet të shqyrtohen të dyja opsionet dhe të vlerësohet nëse qëllimi afatgjatë është krijimi i një iniciative më të gjerë për mbrojtjen e Ibrit apo ruajtja e një emri të njohur që lidhet drejtpërdrejt me karakterin garues të aksionit.

6.4. Plani i propozuar i veprimit

Faza	Aktivitetet	Bartësi	Partnerët	Rezultati
1. Organizimi	Formimi i ekipit rinor, caktimi i pikës së kontaktit, përcaktimi i rregullave të punës	Të rinjtë	Zyra për të Rinj, NSI	Ekipi dhe plani i punës
2. Targetimi i lokacioneve	Identifikimi i lokacioneve të qasshme, fotografimi, kategorizimi bazë i mbetjeve	Të rinjtë/OJQ	Komuna, ekspertët	Lokacioni I pikave prioritare
3. Edukimi	Punëtori në shkolla, përmbajtje mbi mbetjet, udhëzues për sigurinë	OJQ/Shkollat	Komuna, ekspertët, mediat	Fushata
4. Përgatitja	Lejet, mekanizimi, thasët, dorezat, kontejnerët, transporti i mbetjeve, ndihma e parë	Komuna	Shërbimet komunale, partnerët	Plan i sigurisë dhe logjistikës
5. Aksioni	Pastrimi i sipërfaqeve publike dhe brigjeve të përzgjedhura	Të rinjtë	Komuna, shkollat, OJQ-të, kompanitë	Lokacionet e pastruara
6. Transporti/ ndarja	Transporti, evidentimi, riciklimi aty ku është i mundur	Komuna/ shërbimet komunale	Ricikluesit, kompanitë	Mbeturinat e menaxhuara
7. Avokimi	Publikimi i rezultateve, rekomandimet, diskutimet për kontejnerët, deponinë dhe masat afatgjata	Të rinjtë + Komuna	OJQ-të, mediat, institucionet	Plani i masave të ardhshme

6.5. Roli dhe përgjegjësitë

Të rinjtë dhe ekipi rinor duhet të jenë bartësit e iniciativës: të përcaktojnë problemin, të propozojnë lokacionet, të marrin pjesë në fushatë, të mobilizojnë bashkëmoshatarët, të dokumentojnë rezultatet dhe të avokojnë për vazhdimin dhe qëndrueshmërinë e aktiviteteve. Roli i tyre nuk është të marrin përsipër punën e shërbimeve komunale, por të jenë partnerë të barabartë në një iniciativë publike.

Komuna duhet të sigurojë kornizën institucionale, lejet e nevojshme brenda kompetencave të saj, koordinimin me shërbimet komunale, logjistikën për transportin e mbeturinave dhe, sipas mundësive, mjetet për pajisje mbrojtëse dhe komunikim. Komuna gjithashtu duhet të jetë partnere në avokimin për zgjidhje afatgjata.

Shkollat duhet të mbështesin edukimin dhe mobilizimin e nxënësve, duke respektuar rregullat e sigurisë dhe pëlqimet e nevojshme për pjesëmarrjen e të miturve. Shoqëria civile mund të ofrojë mbështet-

je metodologjike, mentorim dhe komunikim. Sektori privat mund të kontribuojë me pajisje, transport, kontejnerë, ujë, shtyp ose mbështetje financiare.

Për dimensionin rajonal, është e nevojshme të merret në konsideratë bashkëpunimi afatgjatë me komunat e Mitrovicës së Veriut, Zveçanit dhe Zubin Potokut, si dhe, sipas vlerësimeve të partnerëve dhe kushteve të sigurisë, me komunitete të tjera përgjatë rrjedhës së lumit. Publikimi i ACDC-së rekomandon pikërisht mekanizma të bashkëpunimit ndërkomunal dhe një forum për mbrojtjen dhe përmirësimin e cilësisë së ujit në pellgun e Ibrit.

Agjencia për Menaxhimin e Ujërave dhe institucionet e tjera relevante duhet të përfshihen kur diskutohet për cilësinë e ujit, menaxhimin e burimeve ujore, rreziqet dhe masat afatgjata. Roli i tyre nuk është të udhëheqin aksionin rinor, por të kontribuojnë me informacione profesionale dhe lidhje institucionale.

6.6. Rreziqet dhe masat për zbutjen e tyre

Rreziku	Pasoja e mundshme	Masa
Lokacion me siguri të pamjaftueshme	Lëndime/incidente	Inspektimi paraprak i lokacionit; kufizimi i zonave; pajisje mbrojtëse; ndihmë e parë
Mbetje që kërkojnë mekanizim	Pamundësi për pastrim	Ndarje e qartë e pjesës që pastrohet nga të rinjtë nga pjesa që kërkon shërbime komunale/mekanizim
Mungesa e transportit të mbetjeve	Grumbullim i përsëritur	Transporti të sigurohet para aksionit; pa këtë masë, aksioni të mos fillojë
Mobilizim i ulët	Pjesëmarrje e ulët	Shkollat, rrjetet sociale, influencues lokalë, klubet sportive, sfida miqësore
Gara favorizon komunitetin më të madh	Demotivim	Kriter i kombinuar/proporcional
Instrumentalizim politik	Humbje besimi	Mesazh neutral, interes publik, rregulla transparente
Rreziqe sezonale	Rrezik për shëndetin fizik / lëndime / kushte të vështira	Planifikim i kohës së duhur të aksionit dhe vlerësim i rrezikut
Aksioni mbetet i njëhershëm	Pa efekt të qëndrueshëm	Plan pas aksionit + monitorim + avokim
Hedhje e parregullt e mbetjeve të mbledhura	Ndotje sekondare	Klasifikim dhe transport i dokumentuar (idealja)

6.7. Treguesit e suksesit

Treguesit duhet të matin si pjesëmarrjen, ashtu edhe rezultatin ekologjik. Propozohet grupi i mëposhtëm i treguesve:

- numri i të rinjve të përfshirë në planifikim dhe zbatim;
- përfaqësimi i të rinjve nga vendbanime dhe grupe të ndryshme;
- numri i shkollave dhe partnerëve rinorë;
- numri i aktiviteteve edukative të mbajtura;
- numri i lokacioneve të përzgjedhura;
- sipërfaqja/gjatësia e brigjeve të qasshme që janë pastruar;
- vlerësimi i sasisë së mbeturinave të mbledhura;

- përqindja e mbeturinave të menaxhuara siç duhet ose të ricikluara, kur është e mundur;
- numri i vullnetarëve të rinj që vazhdojnë të marrin pjesë;
- numri i takimeve të të rinjve me institucionet pas aksionit;
- numri i detyrimeve konkrete institucionale që dalin nga avokimi;
- numri i mekanizmave të rinj ose të përmirësuar për menaxhimin e qëndrueshëm të mbeturinave dhe hapësirës publike.

6.8. Si të lidhet aksioni rinor me politikën afatgjatë për Ibrin

Aksioni rinor duhet të jetë pikënisje, jo përfundim. Publikimi i mëparshëm i autorit Lubisha Mijaçiq ofron një kornizë më të gjerë për masa lokale dhe ndërkomunale: hartimin dhe gjeolokacionin e burimeve të ndotjes, analizën e ndikimit të deponive dhe vendeve ilegale të hedhjes së mbeturinave, krijimin e një organi ndërkomunal për monitorimin e ujërave, përfshirjen e shoqërisë civile, matjen e cilësisë së ujit dhe zhvillimin e një sistemi publik informimi.

Për Leposaviqin është veçanërisht relevant rekomandimi për vendosjen e pajisjeve matëse për rrjedhën dhe cilësinë e ujit, ku publikimi parashikon dy lokacione në Leposaviq si pjesë e një sistemi më të gjerë prej shtatë lokacionesh në veri. Po ashtu, i rëndësishëm është rekomandimi për ngritjen e vetëdijes së qytetarëve mbi ruajtjen e cilësisë së burimeve ujore dhe ekosistemit.

Publikimi gjithashtu propozon krijimin e një forumi për mbrojtjen dhe përmirësimin e cilësisë së ujit në pellgun e Ibrit, me pjesëmarrjen e institucioneve lokale dhe qendrore, institucioneve arsimore, shoqërisë civile, donatorëve dhe shërbimeve publike. Iniciativa rinore lokale mund të jetë një nga mekanizmat hyrës për përfshirjen e të rinjve në një forum të tillë më të gjerë dhe për zhvillimin e komponentit rinor të menaxhimit të burimeve ujore.

Në këtë mënyrë krijohet një lidhje e qartë midis YPS-së dhe mbrojtjes së mjedisit: të rinjtë nuk e pastrojnë Ibrin vetëm për të hequr mbeturinat, por përmes aksionit mësojnë se si funksionojnë institucionet lokale, si avokohet për ndryshim, si ndërtohen partneritetet dhe si një problem i përbashkët shndërrohet në politikë publike.

Njëkohësisht, Grupi Këshillues ka theksuar një nga problemet kyçe – mosfunksionimin e deponisë rajonale për hedhjen e mbeturinave, e cila është ndërtuar me mbështetjen e BE-së, por ende nuk është vënë në funksion. Pikërisht kjo mund të jetë një temë avokimi ndaj BE-së, komunitetit ndërkombëtar dhe institucioneve qendrore, duke i përfshirë kështu të rinjtë në vendimmarrje edhe në nivel qendror.

7. Përfundimi

Komuna e Leposaviqit ka mundësi reale të bëjë një hap nga përfshirja e përkohshme e të rinjve drejt pjesëmarrjes sistematike dhe kuptimplotë. Për këtë nuk është e nevojshme të ndërtohet menjëherë një arkitekturë e re institucionale e ndërlikuar. Është e nevojshme të lidhet ajo që tashmë ekziston: Zyra për të Rinj, interesimi i të rinjve, shkollat, shoqëria civile, aktivitetet komunale ekzistuese dhe Memorandumi i Bashkëpunimit me NSI.

Sfida më e madhe nuk është mungesa e ideve. Takimi i Grupit Këshillues tregoi se të rinjtë dhe aktorët relevantë mund të identifikojnë qartë problemet dhe të propozojnë zgjidhje konkrete. Sfida është që këto ide të shndërrohen në një proces që ka vazhdimësi, burime, persona përgjegjës dhe rezultate të matshme.

Qasja YPS ofron një kornizë të përshtatshme, sepse lidh pjesëmarrjen me sigurinë, parandalimin, partneritetin dhe kohezionin shoqëror. Politika lokale ndaj të rinjve nuk duhet të kufizohet vetëm në sport dhe kohë të lirë. Ajo duhet të përfshijë qasjen në vendimmarrje, arsimin, punësueshmërinë, hapësirën publike, mbrojtjen e mjedisit, sigurinë, komunikimin me institucionet dhe mundësinë që të rinjtë të jenë bartës të nismave.

Aksioni i pastrimit të lumit Ibër mund të jetë shembulli i parë i dukshëm i një qasjeje të tillë. Ai është mjaft konkret për të prodhuar rezultat, por edhe mjaft i gjerë për të hapur çështjen e menaxhimit të mbeturinave, cilësisë së ujit, përgjegjësisë lokale dhe bashkëpunimit ndërkomunal. Nëse përgatitet siç duhet dhe lidhet me masat afatgjata, aksioni mund të bëhet një ngjarje rinore vjetore dhe një platformë për avokim të vazhdueshëm.

Mesazhi kyç i këtij dokumenti është se pjesëmarrja e të rinjve duhet të reflektojë në botën reale. Të rinjtë duhet të dinë se propozimi i tyre është shqyrtuar, se kanë mundësi të ndikojnë në vendimmarrje dhe se mund të shohin rezultatin e punës së tyre. Institucionet, nga ana tjetër, duhet të fitojnë një partner të organizuar, të informuar dhe konstruktiv.

Prandaj, rekomandohet që Komuna e Leposaviqit, së bashku me të rinjtë dhe partnerët, pas konsultimeve me Grupin Këshillues, të miratojë një listë të shkurtër masash prioritare për 12 muajt e parë dhe të caktojë personat përgjegjës, afatet dhe burimet e financimit. Cikli i parë duhet të përfshijë të paktën: funksionalizimin e mekanizmit për pjesëmarrjen e të rinjve, fuqizimin e Zyrës për të Rinj, konsultimin buxhetor të synuar, përgatitjen e fondit rinor ose të një mekanizmi tjetër të mbështetjes dhe realizimin e fazës së parë të iniciativës “Clean River Challenge”.

8. Rekomandimet e konsoliduara

Nr.	Rekomandimi	Masa praktike
1	Të institucionalizohet pjesëmarrja e të rinjve	Të themelohet një trup rinor funksional dhe përfaqësues, me mënyrë të qartë të përcaktuar të konsultimit me Komunën.
2	Të fuqizohet Zyra për të rinj	Të përcaktohet mandati, plani vjetor i punës, mbështetja buxhetore dhe informatat publike për të rinjtë.
3	Të futet standardi i konsultimit rinor	Për vendimet lokale relevante të dokumentohet nëse dhe si janë konsultuar të rinjtë dhe si është dhënë përgjigjja mbi propozimet e tyre.
4	Të përfshihen të rinjtë në planifikimin e buxhetit komunal	Të organizohet të paktën një konsultim i synuar vjetor me të rinjtë për buxhetin.
5	Të sigurohen grante të vogla	Të krijohet një fond modest për iniciativat rinore lokale.
6	Të përfundohet dhe të pajiset qendra për të rinj	Të sigurohet hapësirë që të rinjtë së bashku me Komunën ta përdorin për edukim, konsultime dhe aktivitete.
7	Të zhvillohet programi YPS në shkolla	Të lidhet pjesëmarrja, parandalimi i dhunës, ekologjia, avokimi publik dhe vullnetarizmi.
8	Të krijohet forumi lokal YPS	Një herë në vit të shqyrtohet publikisht progresi dhe të përcaktohen prioritetet e reja.
9	Të krijohet kanal i sigurt për të rinjtë	Të mundësohet raportimi dhe referimi i problemeve të lidhura me sigurinë dhe mbrojtjen.
10	Të mbështetet vullnetarizmi rinor	Të zhvillohet programi vjetor me partnerë lokalë.
11	Të realizohet “Clean River Challenge”	Të zbatohet një aksion në disa faza, me edukim, hartëzim, pastrim, transport të mbetjeve dhe komponent avokimi.
12	Të lidhet aksioni me menaxhimin afatgjatë të ujërave	Të përfshihen të rinjtë në forume më të gjera dhe mekanizma monitorimi e mbrojtjeje të Ibrit.
13	Të zhvillohet bashkëpunimi ndërkomunal	Të përfshihen gradualisht Zveçani, Zubin Potoku dhe Mitrovica e Veriut në aktivitete të përbashkëta ekologjike dhe rinore.
14	Të krijohet monitorimi publik i rekomandimeve	Të publikohet një pasqyrë e thjeshtë e statusit: e realizuar / në proces / e parealizuar – së bashku me arsyetimin.

9. Plani i modifikuar i veprimit për iniciativën rinore “Clean River Challenge”

Aneksi është menduar si dokument operativ që të rinjtë, Komuna dhe partnerët mund ta përdorin menjëherë para fillimit të realizimit. Plani duhet të plotësohet pas inspektimit në terren të lokacioneve dhe konfirmimit të mundësive logjistike.

Aktiviteti	Bashkërendues	Periudha	Burimet kryesore	Dëshmia e rezultatit
Formimi i ekipit rinor	Të rinjtë	Java 1	Takim, lista kontakti	Lista e anëtarëve
Hartimi i hartës së lokacioneve	Të rinjtë + OJQ	Java 1–2	Telefon/GPS, fotografi	Harta
Vlerësimi i sigurisë	Komuna + partneri ekspert	Java 2	Inspektim në terren	Lista e kontrollit të rreziqeve
Edukimi në shkolla	Shkollat + OJQ	Java 2–4	Punëtori, materiale	Numri i pjesëmarrësve
Fushata digjitale	Të rinjtë	Java 3–5	Instagram/rrjete sociale	Postime/arritje
Marrëveshja për transportin e mbeturinave	Komuna	Para aksionit	Shërbimet komunale, kontejnerët	Plani i konfirmuar
Sigurimi i pajisjeve	Komuna/partnerët	Para aksionit	Doreza, thasë, ndihma e parë	Pajisjet
Dita e aksionit	Ekipi rinor	Termini i zgjedhur	Vullnetarët + logjistika	Lokacionet e pastruara
Klasifikimi dhe transporti	Shërbimet komunale	Po atë ditë	Transporti	Mbeturinat e menaxhuara
Dokumentimi	Të rinjtë/OJQ	Po atë ditë + 3 ditë	Foto/video	Materiali para/pas
Prezantimi publik i rezultateve	Të rinjtë + Komuna	Brenda 7 ditë	Infografikë/media	Raporti publik
Takimi me institucionet	Të rinjtë	Brenda 30 ditësh	Rekomandimet	Procesverbali dhe obligimet
Plani i vazhdimit	Komuna + të rinjtë	Brenda 45 ditësh	Plani i veprimit	Masat e ardhshme të dakorduara

10. Vërejtjet përfundimtare

Protokolli minimal i sigurisë

- Të mos hyhet në ujë të thellë ose në pjesë të paqëndrueshme të shtratit të lumit.
- Të mos preken kimikatet e panjohura, mbeturinat mjekësore, objektet e mprehta ose materiale të tjera potencialisht të rrezikshme; ky lloj mbeturinash duhet të raportohet te shërbimi përkatës.
- Të mos përdoret mekanizim i rëndë pa personel të trajnuar dhe përgjegjës.
- Para fillimit të aksionit të inspektohet terreni dhe të shënohen qartë zonat e ndaluara ose të rrezikshme.
- Të sigurohet një komplet bazë i ndihmës së parë dhe të caktohet një person përgjegjës për rastet emergjente.
- Për pjesëmarrësit e mitur të sigurohen pëlqimet e nevojshme dhe të përcaktohen rregullat e mbikëqyrjes.
- Aksioni të shtyhet në rast të kushteve të pafavorshme atmosferike ose rrethanave të tjera të rrezikshme.
- Transporti i mbeturinave të dakordohet para fillimit të aksionit, për të shmangur hedhjen dytësore.

Propozim për kornizën e komunikimit

- Media dhe artikuj informues.
- Rrjetet sociale si kanale komunikimi.
- Të përdoren të dhënat nga studimet ekzistuese për karusele, seri postimesh dhe infografikë.
- Fushata duhet t'i paraprijë vetë aksionit, i cili do të jetë kulmi i iniciativës.
- Mesazhi kryesor: "Ibri është hapësira jonë e përbashkët dhe përgjegjësia jonë e përbashkët."
- Mesazhi YPS: "Të rinjtë nuk janë vëzhgues – të rinjtë nxisin ndryshimin."
- Mesazhi institucional: "Komuna dhe të rinjtë punojnë së bashku për një problem që ndikon drejtpërdrejt në cilësinë e jetës."
- Partneriteti: "Ibri i pastër lidh ekologjinë, shëndetin publik, përgjegjësinë lokale dhe kohezionin shoqëror."
- Thirrja për aksion: "Bashkohu, propozo lokacionin, bëhu vullnetar dhe ndiq se çfarë është bërë."

Vërejtja përfundimtare për konsultime

Para miratimit të dokumentit rekomandohet të zhvillohet të paktën një raund përfundimtar konsultimesh me të rinjtë, Komunën e Leposaviqit, Grupin Këshillues, shkollat, shoqërinë civile dhe institucionet profesionale relevante. Veçanërisht duhet të verifikohen: mundësitë reale buxhetore, statusi i Zyrës për të Rinj, mundësia e formimit të këshillit rinor, statusi i qendrës për të rinj, logjistika e disponueshme për transportin e mbeturinave dhe lokacionet e mundshme për aksionin e parë. Pas kësaj, rekomandimet duhet të prioritizohen sipas kritereve të ndikimit, realizueshmërisë dhe kostos.

11. Aneksi dhe burimet

1. Draft Terms of Reference for Advisory Groups on Youth, Peace and Security at the Local Level (YPS), dokument i projektit.
2. Grupi Këshillues i Leposaviqit, shënime nga takimi i mbajtur më 15 korrik 2026 në ambientet e Komunës së Leposaviqit.
3. Memorandum Bashkëpunimi ndërmjet OJQ-së "Iniciativa e Re Sociale" dhe Komunës së Leposaviqit, i nënshkruar më 23 qershor 2026, në kuadër të projektit "NextGen Balkans: Dealing with the Future".
4. Ljubiša Mijaçiq, Water Security and Availability in Municipalities of Zubin Potok, North Mitrovica, Zvečan and Leposavić, ACDC. https://acdc-kosovo.org/publikacije/pub_1700722728.pdf
5. Mapping and Preliminary Assessment of the Scale and Location of Illegal Waste Dumpsites in Kosovo, EcoZ, financuar nga Misioni i Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë (EULEX Kosovo), Prishtinë, maj 2026. https://www.eulex-kosovo.eu/eul/repository/docs/Mapping%20and%20Preliminary%20Assessment%20of%20the%20Scale%20and%20Location%20of%20Illegal%20Waste%20Dumpsites%20in%20Kosovo%20EcoZ_ENG-(06-05-2026).pdf
6. Rezoluta 2250 (2015) e Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara për të rinjtë, paqen dhe sigurinë. https://press.un.org/en/2015/sc12149.doc.htm
7. Materialet e Kombeve të Bashkuara për ndërtimin e paqes / të rinjtë, paqen dhe sigurinë, mbi pesë shtyllat e YPS-së: pjesëmarrja, mbrojtja, parandalimi, partneritetet dhe shkëputja dhe riintegrimi. https://www.un.org/en/peace-and-security/youth-peace-and-security-guide